

Шевчук Н. А.
к.т.н., доцент НТУУ «КПІ»
Матвієнко О. В.
магістр ФММ НТУУ «КПІ»

ОЦІНКА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ГАЛУЗЕЙ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

У статті розглянуто особливості розвитку економіки в умовах глобалізації, проведено аналіз конкурентоспроможних галузей економіки України. Визначено перспективи розвитку та можливості провідних галузей конкурувати на світовому ринку.

Вступ. Глобалізація економіки - посилення взаємозв'язків, взаємодій і взаємозалежності економік, економічних систем різних країн світу; інтернаціоналізація виробництва і капіталу, яка виокремлює (встановлює) ідентичні норми і умови ведення господарської діяльності в країнах, що розрізняються рівнем розвитку, видом суспільно-політичної і соціально-економічної системи. Термін «глобалізація економіки» означає процес дедалі більшої всесвітньої економічної інтеграції, головними рушійними силами якого є:

- лібералізація міжнародної торгівлі та руху капіталів;
- зростання темпів технологічного прогресу та формування інформаційного суспільства;
- дерегулювання.

Ці три чинники посилюють один одного: технологічний прогрес стимулює міжнародну торгівлю, а можливість торгувати по всьому світу сприяє поширенню технологічного прогресу. Водночас дерегулювання стимулює розвиток нових технологій та усуває перешкоди для торгівлі. Втім дехто вважає, що технологічний прогрес створює для підприємців можливості оминати національне регулювання.

До недавнього часу вважалося, що надійною перспективою економічного зростання є прискорена індустріалізація і вихід на світовий ринок з готовими товарами промислового характеру. Проте в умовах глобалізації ситуація кардинально змінилася. Проблеми глобалізації і конкурентоспроможності економіки розглянуті в працях таких науковців, як С.Г. Коротка, Д.В. Малащук, В.П. Черевань та інші [1-4].

Постановка завдання. Завданням статті є дослідження нових теоретичних положень розвитку економіки в умовах глобалізації, визначення конкурентної переваги України та практичних напрямів сучасного розвитку економіки країни.

Методологією даної статті є науково-теоретичне обґрунтування і розробка методичних положень щодо оцінки конкурентоспроможності галузей промисловості України на світовому ринку.

Результати дослідження. В умовах глобалізації основною конкурентною перевагою є технологічний відрив від конкурентів, тобто здатність провідних кластерів даної країни створювати нові технології і високотехнологічні, наукоємкі продукти. Інакше кажучи, для сучасної міжнародної економіки характерна «гонка технологій».

Дослідники вважають, що найважливішу конкурентну перевагу України складає наявність величезного людського капіталу. Проте наявність людського капіталу – тільки потенційна конкурентна перевага, яка перетворюється на реальну в процесі інноваційної діяльності, тобто створення принципово нових технологій, високотехнологічних продуктів, нових форм організації виробництва та реалізації цих продуктів. Саме у поєднанні науки і виробництва знаходиться найслабкіше місце української економіки.

Провідною галуззю оброблювальної промисловості України є машинобудування, яке має величезні перспективи. Це природний напрям міжнародної спеціалізації України.

В період з 01.08.2005 по 01.08.2009 найбільший обсяг експорту механічного устаткування, машин і механізмів зафіксований на 01.08.2008. В цілому за обсяг експорту збільшився на (3670201,8- 1112993,12) 2557208,6 тис. дол. США або в 3,3 раз, що свідчить про реальні можливості такої галузі економіки, як машинобудування конкурувати на світовому ринку товарів, але тільки за умови достатньої підготовки рівня виробництва, який забезпечить докорінну технічну модернізацію, що, у свою чергу, дозволить виготовляти високотехнологічні, наукоємні вироби, конкурентоспроможні на ринках не тільки країн, що розвиваються, але і найрозвиненіших країн.

Історично склалося так, що виробництво сталевого прокату – кінцевого продукту ГМК - набагато перевищує власні потреби України, тому переважна частина прокату йде на експорт. Основними покупцями українського прокату до недавнього часу були Китай і Індія, проте в даний час ситуація змінилася. Китай, який за виробництвом чорних металів вийшов на перше місце у світі, не тільки повністю відмовився від імпорту українського прокату, але й у широких масштабах почав експортувати свій прокат в країни Південно-Східної Азії, позбавляючи українських металургів ринків, які вже стали для них традиційними. Проте попит на недорогі метали і вироби з них (чорні метали, мідь, нікель, алюміній, цинк, олово, вироби з металів) в Україні має тенденцію до зростання. Вступ до Світової організації торгівлі має для України низку позитивних моментів: відкриття для українських товарів деяких ринків, обмеження антидемпінгових процедур, можливість порівняно просто вирішувати конфлікти у сфері зовнішньої торгівлі, придбання нових технологій .

Що стосується ринку сільськогосподарських товарів, то він не має значного Експортного потенціалу на сьогодні. Обсяг виробництва сільськогосподарської продукції в Україні в порівняльних цінах за період з 1996 р. по 2009 р. знизився в 3,5 раза.

Могутню конкуренцію світовим ринкам складає ресурсний потенціал України. В Україні налічується 7667 родовищ мінеральних ресурсів і всього тільки 3222 з них експлуатуються. 98% паливних ресурсів знаходиться на Донбасі, Придніпровський і Прикарпатський басейни багаті газом і нафтою. Такі корисні копалини, як марганець і хром в Україні видобуваються в Кіровоградській області. Титанові руди зосереджені в Київській і Житомирській областях. Не менш багатий мінеральними ресурсами і Крим. Проблема лише в тому, що з кожним роком фінансування розробок нових родовищ корисних копалин знижується, а старі родовища поступово вичерпують себе.

В інвестиційному секторі економіки у багатьох випадках втрачені науково-технічні та виробничі навички. В Україні інноваційно-технологічний почви теж на нинішньому етапі можливий через державний сектор економіки і посилення регулювання цих процесів державою та суспільними інституціями

Експортна політика має бути спрямована на розширення асортименту товарів, збільшення в експорті частини високих технологій і товарів з високим ступенем обробки, а також освоєння нових ринків товарів, технологій, капіталів і послуг.

Напівсировинна спрямованість вітчизняного експорту породжує не тільки проблему нееквівалентності зовнішньоекономічного обміну, але й проблеми, пов'язані з нестабільністю економічного розвитку. Відомо, що динаміка ВВП, торговельного балансу і бюджетних доходів в Україні залежить від коливань світогосподарської кон'юнктури.

На сьогодні конкурентні переваги національних виробників обумовлюються наявністю в Україні масштабної транспортної інфраструктури, її вигідним географічним положенням і забезпеченістю природними ресурсами. Конкурентоспроможність українських виробників ґрунтується також на низькому рівні внутрішніх цін на залізняк, вугілля, електроенергію, природний газ. Чинниками, які деформують їхню конкурентоспроможність, є занижений курс національної валюти, низька вартість робочої сили, пряме і приховане субсидування державою базових галузей економіки. Крім того, певну роль у справі підтримки конкурентоспроможності вітчизняних підприємств відіграють низькі ціни на оновлення і модернізацію основних фондів. Знос основних фондів у промисловості України перевищує 50%. Резерви зростання експорту на старій виробничій базі практично вичерпані. Висока енергоємність базових галузей економіки в умовах постійного зростання цін на енергоносії і використання застарілих технологій у виробничому процесі негативно впливають на рівень виробничих витрат і якість продукції, знижуючи таким чином конкурентоспроможність українських виробників на світових ринках

Таким чином, на сьогодні Україна займає переважно не вигідні і неперспективні ніші світового ринку.

Висновки. Проведений аналіз галузей економіки України показує, що реальними конкурентоспроможними товарами є товари чорної металургії. Реальну конкуренцію світовим ринкам складають ресурсний потенціал України, зокрема мінеральні ресурси. Цілком конкурентоспроможною галуззю економіки України є оброблювальна промисловість, зокрема машинобудування. Сільське господарство України – галузь економіки, яка перебуває в занепаді. Потенційними можливостями володіє паливно-енергетичний комплекс України, сировинна і ресурсна база країни.

Технологічне оновлення традиційних галузей і пріоритетний розвиток виробництв, які формують нові технологічні пристрої, сприятимуть зростанню економіки України на якісно новій основі і створять умови для повноправної участі нашої держави в системі світових господарських зв'язків.

Перелік посилань

1. Конкурентоспроможність економіки України в умовах глобалізації / Я.А. Жаліло, Я.Б. Базилук, Я.В. Белінська та ін.; За ред. Я.А. Жаліла. – К.: НІСД, 2005. – 388 с.
2. Коротка С.Г. Держава в управлінні та посиленні конкурентоспроможності зовнішньоторговельної сфери України //Акт. пробл. міжнар. відносин. – 2005.- №52. – Ч. 2. – С. 195-200.
3. Малащук Д.В. Пріоритетні заходи щодо забезпечення конкурентоспроможності економіки України //Актуальні проблеми економіки. – 2005.- №1. – С. 22-31.
4. Семко Т.В., Безугя В. О. Світовий досвід формування конкурентоспроможних регіонів//Економіка: пробл. теорії та практики. – 2004.- №192. – Т. 2. – С. 403-412.
5. Черевань В.П. Україна в глобальній конкурентоспроможності // Глобалізація СОТ: конкурентні позиції України: Матеріали науково-практичної конференції 27.03.2007. – К.: ТОВ УВПК «Ексот», 2007. – С. 14-27.
6. Шевченко М. М. Характер впливу економічної інтернаціоналізації як субпроцесу глобалізації на конкурентоспроможність галузей промисловості // Вісник НТУУ «Харківський політехнічний інститут». Серія «Технічний прогрес та ефективність виробництва». – Харків НТУ «ХПІ». -2007- №1-с.80-85
7. Беззубченко, О.А Оцінка конкурентоспроможності галузей національної економіки в Умовах глобалізації [Текст] / О.А Беззубченко //Економічний простір – 2009.- №21.-С. 85-93.

Шевчук Н.А., Матвиенко А.В.

ОЦЕНКА КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ОТРАСЛЕЙ В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛИЗАЦИИ НАЦИОНАЛЬНОГО ХОЗЯЙСТВА

В статье рассмотрены особенности развития экономики в условиях глобализации, проведен анализ конкурентоспособных отраслей экономики Украины. Определены перспективы развития и возможности ведущих отраслей конкурировать на мировом рынке.

Shevchuk N.A., Matvienko O.V.

**AN ESTIMATION OF COMPETITIVENESS OF INDUSTRIES IS IN THE
CONDITIONS OF GLOBALIZATION OF NATIONAL ECONOMY**

The article considers the peculiarities of economy development under conditions of globalization; the analysis of competitive industries in the Ukrainian economy is carried out. Prospects for further development and competitiveness opportunities for leading industries at the world market are determined.
